

El maoisme a Catalunya durant el franquisme i la transició

A partir dels anys seixanta aparegueren grups, arran del moviment estudiantil o d'escissions del Partit Comunista, que es proclamaven seguidors de Mao Zedong.

Un article de Jordi Ibarz Gelabert.

Laparició del maisme a Catalunya no presentà ni un decalatge significatiu ni unes diferències importants respecte al que s'havia esdevingut a altres llocs del nostre entorn, com ara França o Itàlia. Així, una mica arran del moviment estudiantil que estava tant en augment en els seixanta i també per l'evolució política de participants en aquest moviment o d'escissions del Partit Comunista, sorgiren un bon grapat d'organitzacions i partits que, més o menys intensament, es proclamaven seguidors de la línia de pensament de Mao Zedong. Alguns dels elements ideològics que els identificava a tots eren el rebuig del revisionisme iniciat a l'URSS respecte al període immediatament anterior i la reivindicació del marxisme-leninisme.

El PCE (i). En els anys seixanta, el Partit Comunista a Catalunya era el PSUC. Cronològicament, la primera escissió plantejada des d'una perspectiva maoista fou la del PCE (internacional) (Partit Comunista d'Espanya (internacional)). Del PSUC, se'n separà el 1967 el grup aplegat entorn de la publicació *Unidad*, i després d'un llarg procés, es configurà el 1969 l'esmentat PCE (i). Aquest partit ocupà des del 1969 l'espai polític de l'extrema esquerra i estengué la seva influència de Catalunya a tot l'estat, però la marxa d'alguns dirigents el 1971 i la persecució policial el deixaren inactiu durant un temps. El 1975, decidí abandonar la seva estratègia revolucionària i ingressà a l'Assemblea de Catalunya, per la qual cosa canvià el seu nom pel de Partit del Treball d'Espanya (PTE). A les eleccions generals de juny del 1977 —les primeres que es feren després de la mort de Franco—, es presentà en coalició amb l'Esquerra Republicana de Catalunya. La tasca de propaganda electoral i els votants aportats pel Partit del Treball a aquest circumstancial agrupament electoral serviren perquè el dirigent republicà Heribert Barrera aconseguís la seva acta de diputat. No obstant això, el PTE no rendibilitzà políticament aquests resultats i no fou capaç d'obtenir representació parlamentària en cap de les eleccions a què es presentà posteriorment.

El PCE (ml). En l'àmbit estatal una altra escissió realitzada en oposició als plantejaments del PCE donà lloc al PCE (ml), marxista-leninista, creat a l'exili ja al 1964 uns anys abans que el PCE (i). Això no obstant, la presència d'aquest partit a Catalunya fou poc apreciable fins a la fi del franquisme. El PCE (ml) inspirà la creació del Front Revolucionari Antifeixista i Patriòtic, el FRAP, i entorn del 1974, quan aquesta organització plantejà la seva estratègia de "guerra popular perllongada", mantenia alguns nuclis a Barcelona i a les comarques veïnes. Des del 1976 començà a canviar la seva estratègia insurreccional, coincidint aquest canvi amb el moment de la seva implantació més gran. Tot i això, la influència a Catalunya del PCE (ml) no fou mai gaire important. Encara menys importància va tenir el PCE (reconstituït), un altre partit que a partir del 1975 també optà per la lluita armada, amb les accions de la seva organització militar, el GRAPO. Aquí amb prou feines va mantenir algun grup de l'Associació de Familiars i Amics dels Presos Polítics, la seva organització de suport als presos.

Bandera Roja. En tot cas, el grup maoista que a la fi del franquisme anà més lluny tant pel nombre de militants com per la seva influència social fou Bandera Roja. El seu origen se situa al 1968, en la mateixa escissió del PSUC que havia donat lloc al PCE (i), a partir d'un grup d'universitaris aplegats al voltant de Jordi Borja. Bandera Roja es caracteritzà sobretot per la seva capacitat d'adaptació a unes formes d'organització més obertes que les habituals en els partits comunistes, marxista-leninistes o no, d'aquella època.

Des del nucli universitari inicial, dins del qual destacà com a ideòleg Jordi Solé Tura, anà ampliant el seu abast amb la incorporació de grups de sindicalistes, catòlics i d'estudiants. Per una banda, la seva incidència sindical es materialitzà en l'organització per sectors de CCOO, la qual cosa tingué influència especialment al Baix Llobregat. Tot i això, on més èxit va obtenir Bandera Roja fou en la promoció del moviment de les associacions de veïns. El 1973, l'organitza-

ETE / DOMÈNEC UNIBERT

El comunisme al Principat no es pot entendre sense el PSUC. Una de les múltiples divisions que es van produir al seu si va donar lloc a Bandera Roja: Jordi Solé Tura era un dels seus millors ideòlegs.

Els partits maoistes no suportaren les contradiccions generades en la seva actuació i això portà a la descomposició dels seus projectes polítics i a la dissolució de les seves organitzacions

ció fins i tot presentà candidatures a les eleccions municipals a Terrassa i Barcelona, on un dels seus candidats acabà triomfant en un dels districtes de la ciutat, malgrat que l'elecció fou invalidada per les autoritats franquistes. No obstant això, aquesta organització, tan influent abans de la mort de Franco, no superà les escissions que se li plantejaren el 1974, quan una part de la "vella guàrdia" del partit i de la militància l'abandonà per incorporar-se després al PSUC.

Tot i que Bandera Roja es mantingué en actiu fins l'any 1989, en successives onades la seva militància i sobretot quadres destacats foren absorbits pel PSUC.

L'ORT. A àmbit estatal, la radicalització d'alguns grups sindicalistes d'origen cristià evolucionà políticament vers el maoisme. Aquesta fou l'altra via de creació de grups maoistes. Quelcom semblant esdevingué a Catalunya quan a partir dels Cercles de Formació de Quadres i de les Plataformes de Comissions Obreres es constituí, el 1971, l'Organització Revolucionària de Treballadors (ORT). En tot cas, aquest partit no tingué gaire arrelament a Catalunya.

En un context de manca de llibertats polítiques com ara el del franquisme no disposem d'instruments fiables per conèixer la importància de les forces polítiques il·legals. El nombre de militants és una dada insuficient i sobretot s'ha de tenir en compte quina fou la incidència social aconseguida en cada moment per les diferents organitzacions. En aquest sentit, tots els partits maoistes cercaren el suport obrer a les seves propostes revolucionàries, i bona part de la seva tasca d'agitació política, la realitzaren en el si de les CCOO, el principal moviment social d'oposició al franquisme. Les diferents organitzacions coexistiren dins d'aquest moviment durant la dictadura, però des dels primers moments de la transició esclataren els conflictes. En algun cas, el conflicte comportà l'escissió en les CCOO i a la creació de nous sindicats. La Confederació dels Sindicats Unitaris de Treballadors, la CSUT, fou el sindicat inspirat pel PTE, i el Sindicat Unitari, per la ORT, tots dos creats el març de 1977. En altres casos es plan-

tejà la lluita en el si de les CCOO per aconseguir-ne el control o, si més no, per fer sentir les propostes organitzatives i d'estratègia de cadascun dels partits comunistes, entre aquests els maoistes.

En aquesta mateixa voluntat d'augmentar fins on fos possible la influència de cada partit se situen els esforços realitzats per algunes de les principals organitzacions maoistes catalanes per crear el seu referent estatal. Aquest fou el cas del PCE (i) i de Bandera Roja, organitzacions nascudes a Catalunya però que ben aviat s'espavilaren a estendre la seva organització en l'estat espanyol. En relació amb això és destacable el fet que, tot i haver-hi importants organitzacions maoistes catalanes, no existí, paral·lelament, un maoisme catalanista d'una entitat semblant. El PCE (i), per exemple, considerava que era una tasca absurda reivindicar un nacionalisme català a còpia de reivindicacions lingüístiques i culturals, i que fer això significava convertir-se en apèndix dels moviments burgesos.

Si en alguna cosa estaven d'acord els partits d'inspiració maoista a Catalunya era a defensar els principis marxistes-leninistes, és a dir, la revolució i el socialisme. No obstant això, davant les noves circumstàncies polítiques de la transició, aquests principis foren posats a prova. Els partits maoistes presents durant aquells anys en el nostre país no optaren per la violència i el conflicte obert amb l'estat i acceptaren la participació política en les condicions fixades pel nou règim democràtic. Però això, en la pràctica, era una negació de la lluita de classes i de la concepció de l'estat com dictadura d'una classe. Els milers de vots que aquests partits aconseguiren en les diverses eleccions no foren suficients per aconseguir ni tan sols representació parlamentària. La contribució de la legislació electoral i la fragmentació d'aquestes opcions polítiques foren elements significatius per deixar-los fora de joc. En definitiva, els partits maoistes no suportaren les contradiccions generades en la seva actuació i això portà a la descomposició dels seus projectes polítics i a la dissolució de les seves organitzacions.